

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Demonstratur scientiam mediam, fuisse ab Augustino reprobata;
non solùm quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

ARTICULUS IV.

An scientia media doctrine S. Augustini & D. Thomae repugnet?

Licet autoritas D. Augustini & S. Thomae omnibus sit venerabilis in Ecclesia, in his tamen quae spectant ad materiam de gratia, & praedestinatione, aliisque ad haec pertinentibus (qualis est praesens difficultas) tanti ponderis est, & momenti: ut Hormisdas Papa in Epistola ad Possessorem Episcopum, & Joannes secundus in Epistola ad Avienum Senatorem, remittant Catholicos ad libros Augustini, ut ibi videre possint, quid in hac materia Romana asseveret Ecclesia. Et in celebri illa disputatione, coram Clemente VIII. & Paulo V. circa hanc quaestionem habita, ad doctrinam S. Augustini & D. Thomae, tanquam ad lydium lapidem, utriusque opinionis examen relatum est. Propterea utriusque Sancti Doctoris mentem & doctrinam, supra omnem aliam humanam rationem, diligenter hic oportet inquirere.

§. I.

Demonstratur scientiam mediam fuisse ab Augustino reprobam; non solum quantum ad abusum, sed etiam quantum ad substantiam.

19 **U**T mens & doctrina Augustini, circa praesentem quaestionem facilius possit innotescere, tria breviter hic praemittenda sunt. In primis sciendum est, quod D. Augustinus, lectis Epistolis Hilarii & Prosperi, quibus errores Semipelagianorum referebantur, & exprimebatur praesentia illa futurorum conditionatorum, independens a decreto, eoque anterior, quam illi docebant; & qua utebantur, tum ad defendendum errorem illum, quo asseriebant gratiam semper dari a Deo, intuitu boni operis, absolute, vel sub conditione praevisi; tum etiam ad conciliandam cum praedestinatione & decretis divinis, humanam libertatem, quam asseriebant tolli, si divina constitutio, seu decretum, humanas praeveneret voluntates: ut constat ex articulo praecedenti. Acceptis, inquam, illis Epistolis, duos scripsit libros: unum de praedestinatione Sanctorum, & alterum de bono perseverantiae, quos ad Prosperum & Hilarium direxit; & in quibus suam mentem & doctrinam, circa ea quae ab ipsis fuerant sibi proposita,clare expressit. Quare ex his libris, tanquam ex purissimis fontibus, vera & germana Augustini, ac proinde totius Ecclesiae doctrina, circa propositam quaestionem, haurienda est. Ut declarant verba Hormisdas Papae ad Possessorem Episcopum, in fine Epistolae, ubi inquit, *Quod ea quae sentit Romana Ecclesia de gratia & libero arbitrio, ex libro S. Augustini, maxime ad Hilarium & Prosperum, cognosci possunt.*

20 Sciendum est praeterea, quod Hilarius in praedicta Epistola ad Augustinum, illum monet, eique significat, quod Semipelagiani probare condebant, praesentiam illam futurorum conditionatorum, a divino decreto independentem, eoque anteriorem; non solum autoritate Patrum Graecorum, qui Augustinum praecesserant, sed etiam testimonio ipsiusmet Augustini, qui dixit erat in libro de sex quaestionibus Paga-

A norum (haec est Epistola 46. tom. 2.) quod Tunc voluit Christus hominibus apparere, & apud eos predicare suam doctrinam, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri; & quod prioribus saeculis, tam plenum infidelibus orbem noverat, ut eis apparere, vel predicare merito nollet, quos nec verbis, nec miraculis suis credituros esse praesiebat. Verba Hilarii Augustinum alloquentis sunt haec: *Et hoc non solum aliorum C. et holorum testimonio, sed etiam Sancti tui testimonio, disputatione antiquiori se reprobare restantur, ut est illud quod dixit Sanctus tuus, in quaestione contra Porphyrium, de tempore Christianae religionis; tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos predicari suam doctrinam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri.*

B Sciendum est tertio, nomen praedestinationis usurpari a SS. Patribus, non solum in ea stricta significatione, qua communiter accipitur a Theologis, pro transmissione scilicet creaturae intellectualis ad aeternam beatitudinem; sed etiam in sensu magis amplo, & in significatione latiori, pro ordinatione scilicet aeterna, cujuscumque rei a Deo efficienda in tempore: seu pro quocumque decreto praedecidante, ac praedecedente futuritionem rerum; in quo sensu aliquid esse a Deo praedestinatum, idem significat ac esse ab illo praedestinatum. Sic nomen praedestinationis accepere Dionysius de divinis nomin. cap. 5. Damascenus oratione 1. de imaginibus. Hieronymus libro 5. sent. cap. 18. & Augustinus Tractatu 105. in Joan. ubi ait: *Deus omnia futura praedestinavit, & Tractatu 68. Deus fecit futura, ea praedestinando, & eorum causas preparando.* Ubi manifeste accipit praedestinationis nomen, pro decreto quod Deus praedecidat res, etiam ordinis naturalis. In eodem sensu illud usurpavit Author libri de praedestinatione Dei, qui habetur inter opera Augustini, post librum de bono perseverantiae, & a Lovaniensibus in appendicem rejectus est. Dixit enim: *Deus praedestinavit, ut caelum semper volveretur, terra immobilis, circumvolvens eam, loco centri haberetur, sol & luna nocti dieique praessent &c.* His praemissis,

Dico primo: Scientiam mediam doctrinae D. Augustini apertissime repugnare, & ab illo pluribus in locis fuisse reprobam: non solum quantum ab abusum, sed etiam quantum ad substantiam.

Probatur primo conclusio ex cap. 10. libri de praedest. Sanctorum, ubi ait: *Praedestinatio quippe Deus ea praescivit, quae fuerat ipse facturus.* Et infra: *Quando promisit Abraham fidem Gentium, non de nostra voluntate potestate, sed de sua praedestinatione promisit: promisit enim quod ipse facturus erat, non quod homines &c.* Ex quibus verbis duplex sumo argumentum, ad probandum D. Augustinum reprobasse scientiam mediam. Primum est: Quae Deus est facturus, ex sua praedestinatione praecognoscit: At Deus omnes actiones nostras, quantumcumque liberas, facturus est: Ergo illas in sua praedestinatione praecognoscit, id est in decreto efficaciter; ac proinde non datur in Deo praesentia futurorum, independens a decreto, eoque anterior.

Secundum sic potest proponi: Quod Deus promittit, non de nostra est potestate, sed de sua praedestinatione, inquit Augustinus: At Deus multoties promittit nostras actiones liberas, sicut quando promisit Abraham fidem, & conversionem Gentium: Ergo illas de sua praedestinatione promittit, easdemque in il-

la cognoscit, & sic idem sequitur quod prius.

23. Probatur secundo conclusio ex alio Augustini testimonio, desumpto ex cap. 9. eiusdem libri de predestinatione sanctorum, ubi incipiens respondere Semipelagianis, qui ex ejus testimonio, sumpto ex libro de sex quaestionibus Paganorum, probare volebant praesentiam illam futurorum conditionatorum a decreto independentem: respondet quod quando dixit in Praedicatione: *tunc voluisse hominibus apparere Christum* hoc intelligit quando sciebat qui in eum fuerant credituri: hoc intellexit sine praedictio latentis consilij Dei; id est non excludendo divinum decretum, licet illud ibidem non expresserit. Verba Augustini sunt: *Illud autem quod in Opusculo meo quodam contra Porphyrium de tempore Christiana religionis me dixisse recitatis, ita dixi, ut hanc diligentem, & operosam disputacionem de gratia praeterirem &c.* Et postquam de verbo ad verbum recitavit id quod in illo opusculo asseruerat, addit: *Cernitis ne, me sine praedictio latenti consilij Dei, aliarumque causarum, hoc de praesentia Christi voluisse dicere, quod convincenda Paganorum infidelitati, qui hanc obyece- rant quaestionem, sufficere videretur: Quid enim est veritas, quam praesentia Christi voluisse dicere, quod hoc locum in eum fuerant credituri: sed utrum praedictio sibi Christo, a seipsis habituri essent fidem, an Deo donante sumpturi: id est utrum tantummodo eos praesentia, an etiam praedestinaverit Deus credituros: quare- re ac disserere tunc necessariam non putavi.* Proinde quod dixi, tunc voluisse apparere Christum, & apud eos predicare doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri, postet etiam dici: tunc voluisse hominibus apparere Christum, & apud eos predicari doctrinam suam, quando sciebat, & ubi sciebat, qui electi fuerant in ipso ante mundi constitutionem. Haec Augustinus: Ex quibus verbis duplex etiam argumentum desumitur.

24. Primum est: Idem est apud Augustinum Deum praesentia fidem hominum, ac homines illam habituros esse a se; & idem est habere Deo donante fidem, ac Deum eorum fidem praedestinasse. Patet hoc manifeste, nam Augustinus unum per aliud exposuit, & ut terminos aequivalentes accepit, ut patet ex illis verbis: *Sed utrum praedictio sibi Christo, a seipsis habituri essent fidem, an Deo donante sumpturi: id est utrum tantummodo eos praesentia, an etiam praedestinaverit Deus credituros? Ubi explicat, & pro aequivalente accipit, Deum tantum praesentia fidem hominum, sub conditione praedictionis Christi, & eos illam a se habituros; & pro eodem accipit, homines Deo donante fidem esse sumpturos, ac Deum illorum fidem praedestinasse. At homines, nec in statu absoluto, nec in conditionato, fidem a seipsis sunt habituri, sed in utroque statu, Deo donante, fidem sumpturi: Ergo in utroque statu, non solum praesentia, sed etiam praedestinitur hominum fides; & consequenter in utroque statu, media praedestimatione, id est decreto efficaci, cognoscitur. Erhic evanescit scientia media, quae est cognitio futurorum conditionatorum, independentis a decreto, & praedestimatione divina voluntatis.*

25. Secundum argumentum est: Futurum de quo hic loquitur Augustinus, est conditionatum; & de eodem affirmat, illud esse praedestinitum, & ideo praesentia a Deo: Ergo ex ejus mente, futura conditionata a Deo sunt praedestinita, & ideo praesentia. Consequentia patet, Antecedens probatur dupliciter. Primum quia de eodem futuro respondet Augustinus, de quo interrogat Hi-

larius: at Hilarius interrogat de futuro conditionato, scilicet de eo quod in sexta quaestione contra Porphyrium Augustinus docuerat, scilicet *Christum tunc voluisse hominibus apparere, quando sciebat & ubi sciebat esse, qui in eum essent credituri*: Ex quibus verbis Maifilenses suam doctrinam confirmabant, & male inferebant, ex fide praesentia in statu conditionato, Deum ad praemiandum moveri, & ex demeritis sub conditione praesentia, ad puniendum. Ergo responsio Augustini de eodem futuro debet intelligi. Secundo probatur idem Antecedens. Augustinus hic loquitur de eodem futuro, de quo in quaestione sexta Paganorum fuerat locutus; quod negari non potest, cum locum ipsum illius libri ibi explicet, & evolvat: At ibi sermo erat de fide hominum sub conditione praedictionis Christi; cum unum ex praecipuis testimoniis, unde ex Augustino colligunt Adversarii, certam conditionatorum notitiam in Deo, ex praedictio loco desumant. Ergo fateri debent, qui hic de eodem futuro, scilicet de fide Gentium, sub conditione praedictionis Christi.

26. Probatur tertio conclusio ex alio libro, quem Augustinus etiam edidit, post acceptas Epistolas Prosperi & Hilarii, & quem de bono perseverantiae inscripsit. Nam cap. 9. illius libri, exponens hunc locum Matth. 11. *Si in Tyro & Sidone facta fuissent virtutes &c.* quod communiter utuntur Adversarii, ad probandam scientiam media, dicit in eo praedestimationis mysterium maxime a Domino commendari, & addit: *Si quaeratur a nobis, cur apud eos tanta miracula facta sint, qui ea non fuerant credituri, & apud eos facta non sunt, qui crederent si viderent, quid responderemus? Nunquid dicitur sumus quod in libro alio dixi, ubi sex quibusdam quaestionibus Paganorum, sine praedictio tamen latenti consilij Dei, & aliarum causarum, quas prudentes possunt investigare, respondi.* Et referens quomodo in illo libro respondeat illi quaestioni,

27. cur Christus post tam longa tempora venerit: quia scilicet praesentia, quod nec verbis, nec miraculis suis credituri essent homines; si ance veniret, subdit: *Hoc certe de Tyro & Sidone non possumus dicere, & in eis cognoscimus, ad eas causas praedestimationis, haec divina judicium pertinere, sine quarum causarum latentium praedictio, tunc ista respondere me dixi.* Quibus verbis confirmat responsonem & doctrinam quam tradiderat cap. 9. libri de praedestimatione sanctorum, & iterum declarat, quod quando dixerat in libro de sex quaestionibus Paganorum, quod tunc Christus voluit hominibus apparere, & apud eos predicari suam doctrinam, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri,

28. hoc intellexit sine praedictio latenti consilij Dei, & sine exclusione divini decreti. Quare D. Thomas 3. parte quaest. 1. art. 5. ad 2. proponens eandem difficultatem, cur scilicet Christus prioribus seculis non venerit; & referens responsonem Augustini in libro de sex quaestionibus Paganorum. *Quod tunc voluit Christus apparere, quando sciebat & ubi sciebat, qui erant in eum credituri:* dicit Augustinum reprobasse hanc responsonem, cum in libro de dono persever. cap. 9. ait Tyrios fuisse credituros, si eis praedicaret Christus, & tamen noluit eis predicare.

29. Ex hoc erui potest argumentum efficax, ad demonstrandum D. Augustinum reprobasse scientiam media, non solum quantum ad modum illum erroneum, quod ponebatur a Semipelagianis, sed etiam quoad substantiam ipsam, & sicut

sicut nunc ponitur ab ejus defensoribus. Nam A
D. Augustinus, ut testatur D. Thomas fidelissimus ejus Discipulus, reprobavit cap. 9. libri de bono perseverantiae, quod dixerat in libro de sex quaest. Paganorum, nimirum quod *Christus tunc voluit hominibus apparere, quando, & ubi sciebat, qui in eum fuerant credituri*. Quibus verbis praescientiam hujus futuri conditionati, si *Christus apud homines praediceret, credent*, à decreto independentem, admisisse videbatur; ut ipsi objiciebant Semipelagiani, sicut testatur Hilarius in Epistola ad Augustinum. Sed D. Augustinus cap. 9. libri de bono perseverantiae, non reprobavit praescientiam illam à decreto independentem, quantum ad abusum, & modum illum erroneum quod ponebatur à Semipelagianis: Ergo reprobavit illam quantum ad substantiam ipsam, & sicut nunc ponitur ab ejus defensoribus. Major est D. Thomae loco citato, Minor verò probatur. D. Augustinus cap. 9. libri de bono perseverantiae, solum reprobavit praescientiam illam à decreto independentem, eo modo quo illam tradiderat in libro de sex quaestionibus Paganorum: Sed in hoc libro eam non expresserat, cum in eo abusu, & modo erroneo, quo ponebatur à Semipelagianis: ibi enim non dixerat, quod fides praevisa, & praecognita à Deo, esset principium & motivum nostrae justificationis; & quod ejus intuitu Deus daret primam gratiam, & vocationem; imò nec leviter illud ibidem insinuaverat, sed ut ipse dicit in libro de praedestinatione Sanctorum cap. 9. solum ibi omiserat disputare, an illi qui praesciebantur credituri, à seipsis, vel Deo donante, habituri essent fidem: id est, ut ipsemet exponit, *An Deus tantum eos praescierit, vel etiam praedestinaverit credituros?* Ergo si cap. 9. libri de bono perseverantiae, reprobatalem praescientiam à decreto independentem, ut testatur Divus Thomas loco citato, eam reprobat quantum ad substantiam, & non solum quantum ad abusum, & modum erroneum, quo ponebatur à Semipelagianis.

28. Quartò probatur conclusio, ex eodem libro de bono perseverantiae, in quo S. Augustinus respondens D. Prospero, & suam mentem, & doctrinam exponens, circa quaestionem, de qua illum in sua Epistola interrogaverat, *An scilicet ea quae sunt à Deo praescita, sint etiam ab eo praedestinata: ita ut praescientia sit subnexa decreto, vel è contra decretum praescientiae tradit duas regulas generales, ex quibus apertissime sequitur destructio scientiae mediae. Prima habetur cap. 17. ubi Augustinus loquens de bonis operibus, quae Semipelagiani fatebantur esse à gratia Dei adjuvante, aut cooperante; non tamen preparante & praeparante, ut supra vidimus ex D. Prospero; sic loquitur, & discurrit. An forte nec ipsa dicuntur praedestinata? Ergo nec dantur à Deo, aut ea se daturum esse praescivit. Quid si & dantur, & ea se daturum esse praescivit, profecto praedestinavit. Ex quibus verbis Augustini, deo possunt erui efficacissima argumenta contra scientiam mediam.*

29. Primum est: Quidquid Deus donat & causat, etiam praedestinat & praedestinatur: Sed Deus donat & causat liberam consentiam, quo homo v. g. consentit primae vocationi ad fidem: Ergo illum praedestinat & praedestinatur, ac proinde non cognoscit ut futurum per scientiam mediam, antecedenter ad suam praedestinationem & decretum. Minor est certa de fide, Major autem est D. Augustini loco citato, ubi loquens de bo-

nis operibus à Deo praevisis, sic discurrit: *An forte nec ipsa dicuntur praedestinata: Ergo nec dantur à Deo. Quibus verbis clarissime docet, omnia quae sunt à Deo data, & causata, esse etiam ab illo praedestinata, seu praedestinata: unde, ut supra vidimus, cap. 9. de praedestin. Sanctorum, pro eodem usurpat, & quasi terminos aequivalentes accipit, habere aliquid à Deo donante, & illud habere à Deo praedestinante.*

Secundum argumentum potest sic formati:
B Ex Augustino, ea quae dantur à Deo, & quae se daturum esse praescivit, profecto praedestinavit: Ergo nulla datur praescientia, saltem respectu eorum quae sunt, & donantur à Deo, id est respectu bonorum, quae non sit fundata in decreto, & praedestinatione voluntatis divinae. Consequentia patet: nam si illa daretur in Deo, non esset bona haec illatio Augustini, *Si bona opera dantur à Deo, & se daturum esse praescivit, profecto praedestinavit. Unde statim subdit, Haec dona Dei, si nulla est praedestinatio quam ascendimus, non praesciuntur à Deo. Id est, nisi in Deo sit decretum, quò bona opera quae ab ipso donantur, praeparat, & praedestinat; illa non praesciuntur à Deo, cum nulla possit esse in illo praescientia bonorum operum, quae non sit innixa decreto, & fundata in praedestinatione voluntatis divinae.*

Secunda regula generalis, quam tradidit idem Augustinus cap. 18. ejusdem libri de bono perseverantiae est: Ubi in Scriptura, vel Sanctis Patribus invenitur nomen praescientiae, & agitur de vocatione electorum, nomine praescientiae debet intelligi praedestinatio: sic enim ibidem loquitur, *Deum praedestinasse, est hoc praescisse quod fuerat ipse facturum. Quid ergo nos prohibet, quando apud aliquos verbi Dei tractatores, legimus Dei praescientiam, & agitur de vocatione electorum, eandem praedestinationem intelligere. Si autem daretur in Deo aliqua praescientia bonorum operum, independentens à decreto, eoque anterior, falsa esset illa regula Augustini, ut constat: unde ipsi Adversarii docent, multa esse à Deo praescita, quae non sunt praedestinata, & praescientiam in Deo latius patere quam praedestinationem: & ad hoc probandum adducunt plura testimonia SS. Patrum, qui Augustinum praecesserunt, quae tamen ipsemet Augustinus exponit, & dicit illos nomine praescientiae intelligere praedestinationem, live praescientiam in decreto & praedestinatione fundatam: non verò praescientiam à decreto independentem, eoque anteriorem. Plura alia Augustini testimonia praetermittit, quae apud Salmanticenses, & Joannem a S. Thoma videri possunt.*

§. II.

Præcluditur aditus evasivibus Adversariorum.

D Vplici evasione conantur Recentiores eludere Augustini testimonia §. praecedenti exposita. In primis aliqui dicunt, quòd quando Augustinus requirit ad praescientiam futurorum, praedestinationem, seu decretum, loquitur de futuris absolutis, non autem de conditionatis. Secundo alij respondent, quòd quando ille rejicit praescientiam futurorum à decreto independentem, eam solum reprobat, quantum ad abusum, & modum illum erroneum, quòd ponebatur à Semipelagianis: quatenus scilicet ex illa dicebant Deo exhiberi idonea motiva praedestinationis.